

S Ö Z K Ü T Ü P H A N E C İ N İ N

Çocuk Kütüphaneleri ve Çocuk Kütüphaneciliği

Okul çocukların yetişmesini genel olarak ele alır ve çalışmalarını ona göre ayarlar. Sınıflardaki öğrencilerin yaş farklarının fazla olmayışı teneffüs saatlarında veya okul dışında eşit yaş oyunları çocuk gelişmesinin süratini artırarak zihni faaliyetlerin gelişmesinde büyük rol oynar.

Öğretmenin okul içinde olduğu kadar okul dışında da, evde, sokakta, sinemada, parkta, baloda, kırdan, bayırda rast geldiği her yerde, yalnız kendi sınıf veya okul öğrencisiyle değil bütün çocuklar ile ilgilenmesi çocuk eğitiminin önemi bakımından gereklidir. Bu ilgilere arkadaşları ile boncuk oynayan ütmeyi, ütüleni mızıkçılığı, esirmeye oynayanı ise, çeşitli asker oyunlarını daha küçük yaşında tatbika alışacaktır.

Çocuk kütüphanelerine gelmiş olan bu küçükler ister isteyerek ister öğretmen veya velilerinin arzuları ile gelmiş olsunlar, bunlara hemen kitabı okutmakla değil, önce kütüphane usul ve kaideleri üzerinde bir bilgi verilerek işe başlanmalıdır. Bundan sonra onlara basit hikâye ve masal anlatarak, kitaba karşı istek ve arzuları uyandırılır. Kitabı okulda görmüş bir çocukla kitaplar arasında dünyaya gelmiş bir çocuk arasında fark vardır. Kütüphanecinin kütüphane üzerinde çocukların alâkasını uyandırarak kitabın kıymetini, vasıta olabileceği zevkleri canlı bir şekilde ifade etmesi en önemli görevlerindendir.

İlkokul çağındaki çocukların harekete olan ihtiyaçları diğer okul çağlarına nazaran çok fazla olması, fırsat buldukça bunların fiziki faaliyete yönelimleri elle, ayakla, dille yapmak istedikleri oyunlarda yorulmak bilmemeleri, dışarıya oyuna sevkeder. Çocuktaki kitaba karşı ilginin uyarılmasıyla kütüphaneye devamlı gelen öğrencilerden seviyelerine göre basit kompozisyon ödevleri istenebilir. Burada kendilerini alâkadar eden şeyler hakkında serbestçe konuşan, hikâyeler, masallar anlatmaya başlayan öğrencilerin kitaplarda rastladıkları enteresan konuları diğer arkadaşlarına duyurmaları, öğrencilerin hem kitaba karşı ilgilerini uyandırır, hem de kütüphaneye, artan bir çoğunluğun girmesine vesile olur.

Çocuk zihni faaliyet meyvasını en çok el ve vücutla beraber çalıştığı zaman verir. Bu yaşlarda çocuğun zekâsı esas itibariyle pratiktir. Diliyle olduğu kadar elleriyle de düşünebilir. Hattâ yüksek sesle konuştuğunda, zihnen olduğundan daha iyi düşünebilir. Çocuk ritimden ve şekil yapmaktan, müzikten, danstan, bilmecelelerden, tekerlemelerden, taklitten nasıl hoşlanıyorsa, kitapta geçen olayları da yapmağa çalışacaktır. Bu olayları biraz daha aceleci ve şiddetle ifade ederek yasarlar. Bu hareketleri bir serbestlik içerisinde yapmaya kalkan öğrenci kitap raflarından istediği kitabı almak, aldığı bir eseri yarıda bırakmak veya hiç okumadan başka bir eser seçmek arzusunu hiçbir zaman yenemez.

Çocuklar masallardan, daha ziyade sekiz yaşında zevk alırlar. Kız çocuklar peri masallarına ve evcil hayvan hikâyelerine karşı fazla ilgi duymağa, erkek çocukları da vahşi hayvan ve kahramanlık hikâyeleri bulunan konuları seçmeğe başlarlar. Üzerlerinde bu konuları ihtiva eden resimlerin bulunduğu kitaplar içerisine bakılmaksızın âdeta kapışılır. 9-10 yaşlarında olan çocuklarda okuma zevki kökleşmeğe başlar. Okuma zevkinin kökleşmesiyle artık çocuk kopyeci değildir. Onların zekâları daima hareket halinde olduğundan yaratıcıdır. Yalnız çocuklara verilecek kitaplarda yazı puntolarına dikkat etmeli ilk önce kısa konulu, yazı puntosu 2mm den aşağı olmıyan kitaplar verilmelidir. Bunun aksi olan kitaplar konuları ne olursa olsun çocukların görüş kabiliyetini bozmuş, asabını gerginleştirmiş ve zihni dengesini bozmuş olur. İlk anda bunu sezmesek dahi ileride çocuk bunun zahmetini duyacaktır.

Çocukta görme kabiliyetinin hassasiyeti 7-11 yaş arasında hâlâ tekâmül halindedir. Adele duyusuna 12-13 yaşından önce ulaşmaz yazma süratı 7-10 yaşta çabuk bir yükseliş gösterir sonra tetricen yavaşlar. Hareketin isabeti

5-9 yaş arası belirli bir şekilde ve bundan sonra ergenliğe kadar daha az süratle gelişir.

Bir kütüphaneci eline aldığı bir kitabın; adını, konusunu, yazarını, yayın evi v.s. ni bilmesi kadar kütüphaneye gelen öğrencilerin de ailesini, sınıfını, okulunu, çevresini ve seviyesini tanınması gerekir. Kütüphaneden 7-16 yaşlarındaki çocukların istifadesi düşünülmüş ise de, daha büyük ve daha küçük yaşdaki kimselerin de istifadesi normal bir hareket sayılabilir. Ancak bu istifade kitaplardan olur. Diğer yönlerde öğrencilerinin takibi ve kütüphanede yapılan faaliyetleri görmek için, yaşlıların da gelmesi takdirde şayandır. Kütüphaneci bu suretle öğrenci velileriyle de temas etmiş çocukların mizaç ve karakterleri hususunda bir fikir elde etmiş olur. Aynı zamanda çevrenin kütüphaneye ilgisini artırır. Kütüphanecinin iyi hizmet edebilmesi, teknik bilginin yanında çocuk psikolojisini de bilmesi ve çocuğun birbirini takip eden yaşlarda nelere karşı heveslerinin uyandığını anlaması ile mümkündür.

Mustafa AÇIKALIN

Merkez Çocuk Kütüphanesi
İdareci Öğretmen - Burdur

DOĞUDA KÜTÜPHANECİLİK MESELESİ

Doğu Anadolu Bölgesi yurdumuzun geri kalmış bir kısmıdır. Yıllarca ihmal edilmiş olan bu bölgenin insanları da eğitilmeden yana yoksul bırakılmışlardır.

Bu güne dek çeşitli hükümetler doğu için hiç bir önemli gayret sarfetmemişlerdir. Calibi dikkattir ki eğitim problemleri halledilmeyen bu bölgenin kanaatkâr insanlarına yapılan hücumlar alabildiğine.

Biz konuyu kütüphanecilik yönünden ele almak istiyoruz.

Bugün kütüphanelerin eğitimde önemli bir yeri vardır. Eğitim savaşında kütüphaneler yerlerini almışlar ve her türlü imkânlarla çalışmaktadırlar.

Doğu Anadolu'ya yapılan yatırımlarla paralel olarak kurulan kütüphane adedi de azdır.

Mevcut kütüphanelerin ancak bir kısmının bina problemi ahledilmiştir.

Mevcut koleksiyonlar kalite bakımından düşüktür. Yeni yayınların doğu kütüphanelerine ulaşması hayli geç olmaktadır.

Doğudaki kütüphaneler hizmet görmekten, özellikle eğitim probleminde bir fayda sağlamaktan uzak, göstermelikten öteye varamıyorlar.

Doğudaki vatandaşlarımız kıyasıya yoksuludur. Onun mesken, yol ve suya ihtiyacından çok bilgiye ihtiyacı vardır. Okul ve öğretmen problemi köyünden iline kadar halledilmemiştir. Yoksulluk, bilgisizlik ekonomik problemler onu daha iter.

Bugün ortaokulların öğretmen problemleri çözülmediği bir yana bırakılırsa kütüphane yokluğu, onun yeterli bilgilerden mücehhez kılınmayışına âmildir.

Doğulu çocuk bunun acısını üniversite imtihanlarında duyar.

Mevcut kütüphanelerdeki kitapların önemli kısmı faydalı değildir. Sırf koleksiyon kabarık gözüktün diye, tabiri caizse kitap oldukları için gönderilmislerdir.

Doğulu vatandaş az gelirlidir. Kitaba para ayıramaz. Onun için onun kütüphaneye olan ihtiyacı büyüktür.

Kanaatimizce o bölgenin eğitim probleminin halli için kütüphanelerin yapacakları hizmetten daha kutsal bir hizmet düşünülemez.

Bu arada konu ile ilgili bir örnek vermekte fayda mütalâa ediyorum.

Bundan dört beş yıl önce Tatvan'a bir kütüphane kurulmuştu. Ancak koleksiyonu tıp ve veteriner konusundaki ders kitapları ve kadın sesi mecmuaları teşkil ediyordu. Okuyucu bundan nasıl faydalanır?

Ve her zaman olduğu gibi (kütüphane açıyoruz kimse gitmiyor) deniyor. Bu durumda onun gidip gitmemesinde bir fark yoktur.

Personel kifayetsizliğine de ayrıca dokunmak gerek. Mevcut personelin yetersiz oluşları bir yana bırakılırsa bunların kalifiye eleman oldukları iddia edilemez.

Okuyucuya karşı olan tutumları da şayanı dikkattir.

Kütüphanelerin okuyucuya karşı gösterecekleri hoş görürlük maalesef yoktur.

Bu yüzden okuyucu rahatlıkla çalışmamakta, dolayısıyla kütüphaneye gitmemeyi tercih etmektedir.

Kütüphaneler Genel Müdürlüğünün gerekli ilgiyi göstereceği ümidimizi henüz yitirmiş değiliz. Yapılacak her türlü yardımda bize düşen vazife varsa, bunu her zaman bekliyeceğiz ve zevkle yapacağız.

Abdullah TEKİN